

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Grimasepolitikken

KLIMA

Robert Sørensen

Med tårekvalte grimaser i sin tale foran FN's hovedforsamling, klarte Greta Thunberg å snu oppmerksomheten fra klimasaken til seg selv, dessverre. Det var sikkert ikke planen, men slik ble det. Som vår tids Jeanne d'Arc seilte Thunberg med hele verden på slep over Atlanten med kurs for New York og Frihetsgudinnen, og med det enorme forventninger til hva som ville skje.

De ble innfridd, men på en annen måte enn hun og de fleste av oss hadde forutsett. Talen gikk som en farsott i alle kanaler over hele verden, men om hva: Hennes bokstavelig talt spektakulære sinne og gråtkvalte ord om en ødelagt barndom.

Senest sto det ikoniske sinnebildet på trykk i Klassekampen onsdag, i den stort oppslåtte artikkelen «Hjernen og klimakrisa», av Aina Ebube I. Helgheim. Som de fleste kommentatorer og journalister er hun mer opptatt av Thunberg og hennes helse, enn sakens kjerne, dessverre igjen.

Har Thunberg gjort seg selv og saken en bjørnetjeneste? Hadde hun, ved denne unike anledning, gjerne med samme ord, talt rolig og veloverveid, ville budskapet

Klassekampen i går.

og ikke Thunbergs påståtte psykiske problemer og manipulerende krefter bak hennes rygg, preget debatten.

Det er synd det ble slik, men siste ord er selvfølgelig ikke sagt. Kloden og menneskeheten gjennomgår en vanskelig tid. Skuta må snu, men slik Rom ikke ble bygd på en dag, kan heller ikke kursen legges om med et fingerknips. Det er komplisert. Det vil ta tid.

Om det blir innen gjennomsnittstemperaturen har steget med 1,5 grader eller 2,5, gjenstår å se. Det kan ta lengre tid enn selv de mest pessimistiske tror: Det dreier seg om å dreie en hel sivilisasjon og det den bygger på. Med bompenger og rådyre Teslaer pirker vi knapt i materien.

I NRK P2s Ekko samme onsdag var tema Saudi-Arabia og turisme, på ettårsdagen for det statsinitierte drapet på den opposisjonelle journalisten Jamal Khashoggi i ambassade i Istanbul. Saudi-Arabia er verdens nest største produsent av råolje, som utgjør rundt ett hundre prosent av landets samlede inntekter.

Planen er nå at turisme om rundt ti år, skal erstatte fem prosent av oljeinntektene. Innen den tid har den globale temperaturen steget til oppunder 1,5 grader, fortsetter utviklingen som nå. Alt tyder på at det vil den også gjøre. De andre oljeproduserende statene er like avhengig av denne klimaverstingen som Saudi-Arabia. Det lover ikke godt.

Vi må ta Greta Thunbergs ord på alvor. Men forventer hun en miljørevolusjon, blir hun fryktelig skuffet.

Robert Sørensen,
Rodeløkka
rksor@gmail.com

Om unge statsmenn

HISTORIE

Tor Aurebakk

I gårsdagens avis var det en interessant kronikk om valget i Østerrike. Der påstår man imidlertid at Sebastian Kurz er den yngste statsminister i Europa noensinne. Da har man nok oversett den aller yngste. William Pitt

(den yngre) ble født 28. mai 1759 og ble statsminister i Storbritannia 19. desember 1783. Da kan han bare ha vært litt i overkant av 24 og et halvt år. Likevel hadde han også klart å være finansminister noen måneder før det.

Jeg antar det skal være vanskelig å finne noen yngre noen gang.

Tor Aurebakk,
Kristiansand

Puslete og uambisiøs nedvekst

KUNST

Andreas Breivik

Hvordan kan arkitekter bidra til en samfunnsutvikling som ikke sløser med ressurser, men setter «større kulturell rikdom og sosial rettferdighet» foran økonomisk vekst? Det var spørsmålet «Oslo Arkitekturtriennale: Nedvekst» skulle besvare under åpningen denne helga. Løsningene triennalens hovedutstilling presenterer, er derimot så puslete, infantiliserende og uambisiøse at man er nødt til å spørre: mener dere alvor?

Triennalens tema er nedvekst, og dette ulne begrepet har allerede vært gjenstand for diskusjon. Én av kuratorene, Cecilie Sachs Olsen, skriver i Dagbladet 20. september at nedvekst ikke bare betyr mindre forbruk, men en omfattende samfunnsendring: «om å kollektivt begrense utnyttelsen av ressurser som gagnar et allerede rikt mindretall.»

Likevel handler mye av utstillingen om livsstilsvalg, og hva en urban, kreativ middelklasse skal bruke tiden til når livet ikke lenger handler om å gå på jobb.

I den «subjektive» delen av utstillingen, stiller Agata Konczal og Marianna Jano-

wicz ut soppkurver publikum kan ta på tur; med på kjøpet følger små poser furufrø arkitektkontoret Lilla Sthlm foreslår at publikum skal plante, mens Orizzontale har laget en lekeverktøykasse med «funksjonsløse objekter» som gir mulighet til å finne opp nye leker. Altså, er det mulig? Nedvekst virker her som en barnslig fritidsaktivitet. Forslagene er så utroverdige at design av deilige objekter fremstår som en viktigere motivasjon enn utvikling av gode ideer.

Nedvekst virker her som en barnslig fritidsaktivitet.

Foruten å handle om enkeltindividets fritidssystemer, forsøker triennalen å tenke nytt om sosiale fellesskap. Men her er det mikrokollektiver som undersøkes. EDIT Collective stiller ut en støvsuger med tre slanger som gjør rengjøring til en dans for tre personer, mens Londonon har funnet ut at måltider er hyggelig å spise i fellesskap. Triennalen har en

lei slagside mot byarkitektur, og de færreste bidragene evner å se for seg nedvekst som et landsomfattende prosjekt, i samarbeid med andre institusjoner, fagfelt og politiske organer.

Elbilen – et spørsmål til MDG

KLIMA

Geir Martinussen

Nina Staff har et meget tankevekkende innlegg i Klassekampen 24. september. Hun stiller det relevante spørsmålet om hva elbilen egentlig koster klima- og miljømessig.

Faktum er at globalt sett har elbilene få, om noen, klima- eller miljømessige fordeler. Bare selve produksjonen gjør at før den er ute fra fabrikk, og i drift, har den allerede avsatt en like stor negativ klima- og miljømessig påvirkning som en eldre dieselbil vil gjøre etter minst 100.000 kilometer, det vil si i løpet av omtrent ti år. Dessuten, som Nina Staff påpeker, kan selv gamle dieseler lett oppgraderes slik at utslippene reduseres vesentlig.

Politikernes utgangspunkt

synes å være at bare det blir renere luft lokalt i Norge, spiller det ingen rolle med forurensningen det medfører andre steder? Snakk om internasjonal solidaritet.

Elbilenes mange fordeler fører blant annet til at det offentlige taper milliarder av kroner hvert år bare i avgiftskutt ved kjøp. Og i tillegg tapes også milliarder på at elbilene kjører så godt som gratis gjennom bomringene.

Det virker mildt sagt useriøst når MDG hevder at bomavgiftene skal redusere biltrafikken. Realiteten er jo økt trafikk ved at elbileiere faktisk oppfordres til å kjøre bil i stedet for å bruke kollektivtransport. De betaler knapt bomavgifter, de kjører i kollektivfelt, til frustrasjon for bussjåfører, og i tillegg tildeles de gunstige parkerings- og ladeordninger.

Er ikke MDG klar over at de tunge elbilene sliter vel så mye på veiene og virvler opp vel så mye helseskadelig svevestøv som de lettere fossilbilene? Og at mikroplast fra dekkene i minst like stor grad kommer fra elbiler som fra fossilbiler? Likevel betaler elbiler bare rundt en tittel av det fossilbiler betaler i veiavgifter. Det må endres!

Er det rettferdig at elbiler kan parkere gratis på plasser

Other Architects forslag om å gjøre landbruksarealer om til kirkegårder og skog, er symptomatisk for hvordan utstillingen ignorerer livet i distriktene.

Heldigvis inneholder Nedvekst mer troverdige forslag. Kvaliteten er gjennomgående bedre når arkitektene konsentrerer seg om å lage materielle forutsetninger, heller enn å konstruere sosiale situasjoner. Kontoret Ma-tt-er viser for eksempel materialprøver skapt av utradisjonelle ressurser, der ull og sjøgress blir til isoleingsmaterialer, og finérplater lages av mais. Mens Fragment viser til en omfattende tradisjon for flytting av hele hus, på vann og til lands, som sparer ressurser ved å ikke bygge nytt.

Selv om et mangfold av løsninger er nødvendig, kan ikke nedvekstsamfunnet ta seg råd til å produsere dårlige ideer. Hvorfor har ikke Oslo Arkitekturtriennale tatt sin egen problemstilling på alvor; skrellet vekk de mest håpløse forslagene, og heller konsentrert ressursene om fullskala utvikling av ideene som allerede er godt gjennomarbeidet? Denne utstillingen fremstår som bedagelig idemyldring og produksjon av ubrukelige objekter, stikk i strid med idealet om nedvekst.

Andreas Breivik,
kunstkritiker
andbrei@gmail.com

som beboere har betalt for, men som de i mange tilfeller fortrenkes fra av fremmedparkerte elbiler? Hvor er logikken?

At MDG «elsker bomringen», blir vi stadig minnet på. Elsker de også alle de negative faktorene som følger av elbilsatsingen?

Som Nina Staff skriver, krever batteriene til elbiler blant annet store mengder kobolt og litiumkarbonat. Vi bør slippe å være vitne til at koboltproduksjonen i Kongo medfører at titusener av barn jobber i usikrede gruver, uten verneutstyr. Og til at litiumproduksjonen i Sør-Amerika blant annet fører til at grunnvannet forurenses, og at mengder av helseskadelig støv virvles opp.

Det er på tide at alle de unødvendige, urettferdige og dyre fordelene for elbiler opphører. Hvilke politikere våger å ta de nødvendige grepene?

Geir Martinussen,
elektroingenør og tidligere
universitetslektor i matematikk
ved OsloMet
gema@oslomet.no